

ORIGINES ACADEMIARUM

DISSERTATIONE ACADEMICA
INVESTIGATÆ,

Quam

ex suffragio ampliss. Facultatis Philosoph.
in regia ad Auram Universitate,

MODERATORE

VIRO Cl.

Dn. Mag. ALGOTHO
A. SCARIN,

Philos. Civ. & Hist. Prof. Reg. & Ord.
PRO HONORIBUS PHILOSOPHICIS,

loco horisque solitis die 30 Junii
MDCCXXXV.

publico examini submitte

GEORGIUS WASSMAN

ABOENSIS.

ABOÆ, exc. Joh. Kiämpe, R. Ac. Typ.

CONSPECTUS.

- §. I. De educatione primorum temporum agit.
- §. II. De academia, cujus originis sit vocabulum.
- §. III. In qua gente primum effloruerint societates academicae.
- §. IV. De nominibus aliis atque aliis earundem.
- §. V. Quo seculo primum conditae sint.
- §. VI. Quibus initia sua debeant.
- §. VII. De fine atque utilitate earum.
- §. VIII. De primis universitatibus.
- §. IX. & X. Jura & privilegia academiarum pristina & hodierna tradit.
- §. XI. De Scholarum Cathedralium praecipue Aboënsis, hujus origine, paucis disquirat.

ABOENSIS.
GEORGII WASSMANI
ABOE, exc. Job. Kämpf, R. v. d. Typ.

§. I.

Non est nostrum nunc pluribus inquirere, quæ & qualis fuerit educationis ratio ab ultimis retro seculis mundi: nedum videre, num quæ illo tempore, eadem hodie quoque durent alicubi communitates, in quibus, societatis humanæ bono, literæ excolantur. Quidquid sit, illud certe dubitandum nullo modo, quin, pro ratione sui ævi, vetustissimi mortalium quoque in culturam ingenii incubuerint. maxime cum sine scientia & prudentia, gloriam recte factorum, quæ se posteritati identidem commendabiles reddiderunt, ægre

A

ac-

acquirere potuissent. Hinc Adamum totius generis humani fatorem, perinde ac reliquos antediluvianos, domū suam liberis, pro schola aperuisse concludimus. Vixit enim tam diu & feliciter Adamus, ut viderit nepotes & posteros suos omnes usque ad diluvium, solo excepto Noacho. quod tempus longum satis sine literaria institutione perperam effluxisse, nunquam nobis quisquam persvadebit, quamdiu certum manet, uti cetera creata, ita homines quoque, quo propiores fuerint origini suæ, tanto intellectu & ceteris dotibus animi excellentioribus, præditos fuisse. Neque eorum, qui historiam literariam consignarunt, quisquam est, qui dubitat, antediluvianis deberi natales & antiquissimum litterarum cultum. quamvis non illi, nedū nosmet valeamus litem illam inter eruditos vexatissimam dirimere, utrum Adamo, an vero Setho aut Henochō earum primordia accepta sint referenda

(a). Cainum certe in illis *hominum filiis*, uti perversæ religionis, ita ceterarum artium tantum non omnium profeminatorem fuisse, nulli dubitamus asserere (b). Post diluvianos primos quod attinet, pleno dicimus ore, illos, uti sciendi & sapiendi desiderium penes se unum idemque sentiebant, quod ceteri mortales: Ita cultus, & animi institutionis, ullo neque oblitos fuisse modo. De Noacho constat, quod cum ex eluvie fatali aquarum emerisset, ad omnes tres mundi partes cum filiis suis iter suscepit, & demum, orbis inter tres filios divisione facta, partem, quam cuique sors destina- ret, colendi veri Numinis, itemque justis & honestis seminarium esse voluerit (c). Quod vero in posteritate longa degeneres passim multisque pravitatibus detortæ mentes in

A 2

illa

(a) Conf. Morhof. Polyhistor Tom. I. lib. 4. cap. I. 10. (b) Nauclerus volum. I. Generat. I. ex Josepho (c) Philo Hebraeus de multiplicato humano genere.

illa sanctâ progenie exstiterint, quæ
 terras tantum non ubique repleve-
 runt doctrinis & moribus abomina-
 bilibus; hoc nemo primo fatori, sed
 ingenii humani, post lapsû, maligni-
 tati, diabolique astutiæ adscriben-
 dum penitus. Interim Scholarum um-
 bræ & philosophantium ~~paucissimi~~
 olim, quocunque oculos nostros
 converterimus, passim & ubique pro-
 stant. Quadraginta octo civitates,
 quas DEUS Levitis, apud Judæos
 destinavit (d), quid aliud fuere, quam
 gymnasia litterarum? Judicis Israe-
 litarum Samuelis scholas in Galgala,
 Ramatha, Najoth (e), quis est, qui
 nesciat? Synagogæ, ex quibus di-
 vus Paulus præ ceteris conspicuus
 exivit, institutæ, populo Judaico
 in tribus diviso (f) scholæ fuere toti
 orbi notissimæ. Ægyptios si respe-
 xerimus, scholas ibi fuisse vetustissi-
 mis

(d) Num. 35. v. 7. (e) Consul. Mor-
 hof. Polyh. stor. Tom. I. lib. I. cap. 14. §.
 2. & 3. (f) Hospin. de Synagogis Juda-
 orum.

mis temporibus iisdemque doctores
præpositos fuisse scientia rerum civi-
lium & naturalium instructissimos, om-
nium instar Moses testis est: cujus,
in omni horum doctrina, excellens
eruditio in scripturis apprime com-
mendatur. Ne vero justo diutius
hisce recensendis immoremur, men-
tem nostram verbo aperiemus. Ni-
mirum inveniebantur scholæ apud o-
mnes gentes, sed educatio atque in-
stitutio in illis raro publica fuit.
Non admittebantur omnes, sine di-
scrimine, ad disciplinam arcani do-
ctorum istorum, sed cogebantur
scientiæ omnes atque artes quasi in-
tra familiam sacerdotum ita, ut pa-
ter *filium* semper institueret suum,
quæ, semortuo, institutioni aut pro-
curationi sacrorum admotum voluit.
(g) Inde perpauca, extra famili-
am adscitos in disciplinam eorum,
ab iisdem doctos fuisse atque ritibus
illorum initiatos reperies. In Mo-
na-

(g) *Conf. Herm. Couring. de antiqui-
tat. Acad. dist. I.*

6
nasteria ratio institutionis eadem,
profligato gentilismo, translata fuit.
Quibus, quantum nobis constat, lo-
ca non facile aliquis antiquiora inve-
niet, quibus literæ traditæ, & te-
nebræ, quæ ingenia tum temp. obli-
mare velle viderentur, exolescerēt.
Nos omissis penitus gentilium cœ-
nobiis, de Christianis primorum
temporum non dubitamus asserere,
quod in illis omnium spiritualium
& civilium rerum institutio literaria
olim viguerit, exiverintq; ex iisdem,
ceu ex eqvo illo Palladi Trojæ dicato,
non solum doctrina pietateqve con-
spicui viri quam plurimi, sed & vir-
tutibus sui sexus quoque conspicuæ
feminæ, quæ tueri domum, suisque
olim liberis inservire cum laude &
honore possent. Atque ex illis semi-
nibus ceu particulis primordialibus
academiæ & lycea nostri ævi flo-
rentissima sensim emerferunt. De
quibus, quantum brevissime potero,
in sequentibus agendum.

S. II.

Vocabulum Academiae, qui deducunt ab Academo, vel ut alii scribunt: Hecademo, viro locupletē Atheniensi, qui suburbanum nemus suum in publicam scholam Platoni concessit, cum veteribus historiae literariae scriptoribus, & praecipue quidem Laërtio (a) consentiunt recentiores. Ut enim non priscis neque hodiernis ballatoribus infrequens est, terris, quas occuparint, ad duraturam rei gestae memoriam, nomina sua imponere; ita quae olim, peculiari appellatione, proximis vix cognita fuere loca, a literis & earum instauratoribus ad perennem nominis claritudinem identidem adspirasse legimus. Interim aliorum, de etymologia vocabuli illius, sententias, aut verius conjecturas neque rejicimus. Sunt illae omnes ingeniosae & studiis dicatam pubem officii sui ad mundiciem (b) me

(a) lib. 1. § 3. de vitis Philosophorum. (b) Michaël Schwimmer de omnium facultatum Profess.

medelam animi! (c) præstantiamque
(d) sibi aliisque conciliandam appri-
me commonefaciunt. De insigni-
bus & symbolicis societatum acade-
micarum cognominationibus ab affe-
ctu, exercitio, fine, loco & conditione
derivatis, multis hic agere non va-
cat: maxime cum quantum aliis
collegia ipsa placent, tantum nomi-
na, quibus identidem magnificis
insigniuntur, displiceant, ceu am-
bitiosa nimis, & a theatrâli quadam
ostentatione haud procul abhorren-
tia.

§. III.

D'sqvisituri ulterius, apud quas gē-
 tes academicarum societatum
 primordia sint investiganda, nulli
 dubitamus Græciæ & quæ in illa
 urbs erat potissima, *Athenis*, uti mo-
 do diximus, instituti illius gloriam
 præ ceteris vindicare. idque consen-
 tientibus gravissimis historicis, qui
 præ aliis de genere humano meritam
 esse hanc urbem: suamque usque
 adeo virtutem, sapientiam atque fa-
 cun-

(c) *Auct. cit.* (d) *Vestius de Acad. vide*

cundiā in æternitatis delubro consecrasse testantur, ut nulla eam ætas ignoratura sit. Illa philosophos & historicos & oratores, fortissimos belli duces nec non artifices produxit summis præditos ingeniis & maximis operibus illustres. Ita ut de urbe hac urbium non præter rem iudicasse videatur Hebræus sapiens: *Quod mens est animo, hoc in Græcia quoque Athenas esse.* Ex istis fontibus, ceu rivuli promanarunt: Alexandrinum, Ptolomæorum regum ΜΑΓΩΝ, quo nunc simile aliquot post seculis &c. constitutum fuit: & quæ grammaticæ, rhetoricæ atque philosophicæ scholæ post non ita multos annos, Romæ effloruerunt, quas licet pro barbaris Græci habuerint: non dubitavere alii tamen Græcis præponere; saltem asseverare, quod cum Græcis de principatu non infeliciter æmulatæ sint. Ceteras academias illorum temporum, ut nunc attingamus, non opus esse existimamus. Nam quotquot illarum invenimus,

per

per intercapedinē longā temporis, à cōditione scholarū nostrarum multis parasangis abfuerunt. Non salaria publica docentibus subministrabantur, nulla jurisdictio eis competebat. Neque potestas illis aliqua facta fuit compellendi & eradicandi e vulgi animis falsas opiniones, quas de DEO & ceteris rebus auditores identidem fovere possent. De cetero nulla in facultates, alias atque alias, distributio scientiarū, neque, quæ nunc certarum facultatum certa sunt studia, in illis lyceis proponebantur. Quid multa? Varia omnino fuit conditio atque status scholarum tunc temporis. Nunc suppeditabant imperatores docentibus necessaria, nunc iterum detrahebant. Hic scholarum publicarum patronus, ille osor fuit, donec tandem in orbe Christiano invalueret societates academicæ, ibique aliorum more institutorum civilium, cum republica, cui adhaerere cœperunt, plane convaluerunt.

§. IV.

Christiani vero, quibus appellatio-
 nibus academias aliis atque aliis
 temporibus insigniverint, scire lu-
 bet. Certe Universitatis atque A-
 cademiæ vocabulum apud illos se-
 culo XIV. nondum receptum fuit.
 quemadmodum ex diplomate fun-
 dationis academiciæ Heidelbergensis
 illud non obscure apparet: ubi ab
 institutore piissimo nova societas
 literaria STUDIUM vocatur, & stu-
 diosi scholares. Clarius tamen id
 ipsum adhuc cuique patecet ex re-
 scripto Cæsaris Maximiliani I. quo
 petitioni eorum, qui academiam
 Francofurtensem instaurare vole-
 bant, in hanc formam suffragatur:
Nos inquit, ex liberalitate nostra re-
gia (potiora tantummodo profere-
mus) concedimus in oppido Frankofore
generale studium extrui, tam in sa-
cra Theologia quam in jure canonico
& civili, artibus & medicina ac qua-
vis alia licita facultate, sicut in aliis
generalibus studiis &c. Posteaquam
 vero

vero *universitatis* atque *academia* nomina inter Christianos usurpari cœperunt, ceu vocabula æquipollentia, sine discrimine notabili aliquo adhibita fuisse invenire licebit. quidquid dissentiat sancta illa sodalitas Jesuitarum Italica, quæ hujusce generis societates litterarias nonnullas saltem, præcipue vero Pontificias universitatum nomine dignari voluit, ceteras tantum non omnes academiæ nomine solo contentas esse jusserunt. Vocabulum vero *universitatis* quod attinet: ideo nomine isto venire existimamus suprema Musarum tecta, quod vel auctoritate publica summi magistratus constituta sint, vel quod bonis tantum non omnibus in illa sacraria aditus publice pateat, vel quod universæ prosint civitati, vel denique quod universæ inibi disciplinæ, quæ perfectionem, id est, pulchritudinem & felicitatem vitæ humanæ respiciunt, tradantur, excolantur. Ceteras, quæ exemplo & æmulatione veterum, nostri ævi

umbris privatorum hominum potius, quam auctoritati publicæ debentur denominationes, sicco pede transeo.

§. V.

Non minus difficili itinere progrediuntur rei litterariæ proceres in ^{illis} academiarum originibus investigandis, quam politici speciales in primis initiis regnorum. Tot etenim tantaque sententiarum, hac in re nobis se obijciunt divortia, ut nesciamus, quid dicamus, quamque sententiam ceu verissimam tuamur atque amplectamur. Interim studebimus, quantum poterimus, ex illa sentientium diversitate certum aliquid exploratumque elicere. Academias ante seculum decimum tertium conditas fuisse, nemo, qui attentiori oculo historicos inspexerit, facile dixerit (a). Hinc omnia illa, quæ pro adstruenda maiore vetustate academiarum ab aliis atque aliis afferuntur, referi-

(a) Conf. Conring. de antiquitat. academ. dissert. III.

ferimus inter conjecturas jure meritoque, vel quod confundantur ab ipsis scholæ, quæ juxta monasteria, jussu Caroli M. atque filii ejus Ludovici pii passim & ubique exstructæ fuerunt. Quicquid igitur de re litteraria, nono & quæ antecessere seculis, magnifice exulta differitur, illud non de academiis accipiendum, sed scholis modo memoratis, quæ cum superbientibus recto opibusque monasteriis surrexerant, in acceptis referendum. (b)

S. VI.

QVorum nutu institutoque, principumne an vero pontificum auctoritate, academiæ primū conditæ sint, porro inquirendum venit. Ne vero difficiles & obseptos laqueis exitus fingere mihi videar, ubi nulli sunt, pontificibus natales suos debere res ipsa non obscu-
re

(a) Conf. Conring. de antiquitat Acad. dissert III. (b) Gundling. Hist. litter.

re loquitur (a). Non puduit illos, hoc in negotio, sicut in aliis plurimis, exercere rapinam solitam majestatis summorum imperantium. Et nescio, quo religionis zelo ferantur illi, qui nimium quantum in id nervos suos intendunt, ut ostendant hierarchis illis, iisque solis, non regibus jus illud deberi universitates condendi (b). Certe si attendere vellent illud, quod inter magna moralia civilis doctrinae omnes referunt, nempe academias instituendi & conservandi potestatem, non ultimam constituere partem regalis majestatis, adeo certe non inconsideranter pontificibus tribuerent illud jus, quod ignorantia veri rectique sibi tribuit, & denique absurda pietatis professio de facto occupavit. Quod si enim studia in academiis perficienda atque exornanda nomen olim dederint societa-

(a) *Job. Freinshemius in lib. de Elector. & Cardinal. praecedentia* §. 26. p. 3.

(b) *Matth. Stephanus de jurisdict. lib. 3. part. II. cap. 12.*

cietatibus hisce, quemadmodum a nobis modo dictum fuit: Si inter sit quam maxime civitati, ut illi, qui e scholis præficiendi sunt aliquando muneribus sive civilibus sive ecclesiasticis, graviter & prudenter opus suum faciant, neque fratrum illorum ptochotyranorum instar, desides sedeant ad aliena pabula: quis non videt Principum illud esse quam maxime, ne quam calamitatem sentiat fundus academiarum? maxime cum qualis ibi facta fuerit sementis, talia quoque frugum existant incrementa & tempore messis, fructuum perceptiones. Neque enim, nisi ægerrime, homines in civitate aliter se gerunt, atque ut in universitate edocti fuerint (a).

S. VII.

(a) *Auspicia academicarum societatum Pontificibus Romæ: in hac S. tribuimus. Non negamus Fredericum barbarossam imperatorem, ejusque nepotem Fredericum II. institutionis literariæ: hujusque, in Imperio supremæ Legis: AUTHENTICÆ auctores, fundato-*

§. VII.

Finem . quem Pontifices sibi proponebant liberalitate illa sua, in concedendo academiis quæcunque privilegia , nullibi fuisse invenimus, ut studia bono publico utilia promoverentur, sed ut per illa sibi caverent, ne pietatis suæ utilis, adeoque proprii commodi jacturam aliquando facerent. Hoc in ceteris sufficienter satis Heuman (a) testatur, sic de academia Parisiensi scribens: *Ne forte arma, in Papæ regnum aliquando converteret schola Parisiensis, ille sapientissime providit. scholam illam summis ornans privilegiis, at simul regi ereptam suo subjiciens imperio. Et miramur,*

B

qui resque vulgo haberi. Sed quibus non ignote sunt artes, illius avi, Pontificum, quod Capitis sibi partes vindicarint, brachii vero honorem, puta onus exequendi decreta Cleri, seculari potestati reservaverint: quæ ecclesiæ, quæ principum in constituendis academiis auctoritas fuerit, non egre dignoscunt.

(a) §: 36, cap. IV. Conspect. reipubl. litt.

qui potuerit Papa tam callide in hac
 re adornanda procedere. Postquam
 enim *petasato capite satellitum sacrum*
 illud sibi circumposuisset, & rubra
 toga induisset, ut quam alii, magis
 illa cohors cogitaret se paratam esse
 debere, etiā morti pro libertate ec-
 clesiastica vitam exponere, academi-
 cum quoque cœtum, & in scholis
 creatos magistros atque doctores in
 eādē classē ducere studuit, ut u-
 nitis viribus vocibusque fulminatrix
 utraque legio intonaret, & contra
 quoscunque insultus, in illum *vice*
DEUM factos, conclamaret. Verum
 quid accidit? *Providentia Divina*, pro-
 ut academiæ conditæ sunt, licet in-
 stituto hominum minime bono ab i-
 nitio: ita per *eandem* quoque effe-
 ctum est demum, ut præ aliis, acri-
 ores hæ ipsæ, tyrannidis religiosæ
 hostes evaserint. Earum enim, cum
 Pontifices in id cogitatione omni in-
 cumberent, ut non solū vulgus reti-
 neretur in errore suo, sed & ne ūquā
 reformationis opus saniores Christi-
 anorum aggrederentur, opinione
 citius

citius industria effectum fuit, non modo ut regni tenebrarum postes & columnæ deicerentur, sed & pristinum *naturale* suum sibi libertas civilis & litteraria *jus* postliminio vindicaret. Lutherus certe parum doctrina sua effecisset, ad minimum non diu stetisset disciplina ejus, ni academiarum tum jam fundatarum essent, eademque suas ipsi manus in tam gravi & heroico opere provehendo, præbuissent.

§. VIII.

Esset heic ampla occasio omnes in orbe academias perlustrandi, ostendendique quis fundator fuerit, & auctor uniuscujusque & quando denique erectæ sint: sed cum illa partim supra facultates nostras posita sit opera, partim quoque temporis angustia non permittat prolixitatem, sufficiat nobis quasdam tantummodo, easque claritudine nominis senioque venerabiles per transennam saltem intueri. Eminere in ceteris omnino existimaverim academias

miam *Parisiensem*. Certe si non antiquitate & præstantia ceteras omnes antecellit, gloria institutionis saltem commerciique litterarii, in illo olim emporio frequentati, ceteris ne minimum quidem cedit. inprimis si, quod in annalibus solidæ fidei traditum invenitur, amplius triginta millia uno tempore inibi studius vacaverint. (a) Visitata hæc academia olim tam a *Suecis* quam *Fennis* creberrime fuit, cum nulla, saltem non nisi lineamenta quædam primæ rei litterariæ penes nos jacta fuerint illis temporibus, quibus *Parisiense studium commune* floruit magnifice. Scilicet, quod de *Constantinopoli* nondum expugnata perhibet *Æneas Sylvius*, quod satis doctus haberi nemo posset, nisi in illa urbe quis in literis vixisset diutius: illud *Parisiensi universitati* quoque iusfragium publicum multo ante datum fuit, nempe doctrinæ cum omni nomen neminem tueri potuisse, nisi in *Lutetiæ* luto aliquando.

B 2

quan-

(a) *Morhof, atque Gudling.*

quandiu hæssisset, ibiq; inanibus præceptionum & superstitionū mentem suam corrūpi passus fuisset. Et quod ad gloriam nostræ gentis ejuscemodi, non parum facere existimaverim, ipsos Fenningiæ nostræ præsules unum alterumque honore sceptri & jurisdictionis academicæ Parisiis olim functos fuisse legimus. (b)

Quanti vero reges atque cæsares, ut nil de pōtificibus Romanis loquamur, hanc academiam Parisiensem fecerint, quivis facile deprehendit, cui volupe fuerit attendere, quod non solum primum locum rectoribus ibidem, præ ipso nuncio Apostolico concesserint, sed & ipsam *primogenitam regis filiam* appellarint (c). Verbo: digna fuit illa academia quoque tanto honore. Universa enim Europa hoc olim unicum habuit eruditæ virtutis seminarium, ut merito mater omnium ceterarum

uni-

(b) Conf. Mess. Scond. illustrata, & Chron. Ep. Ab. Justeni. (c) Conring. de antiquit. acad.

universitatum vocari possit. Excipit hanc *Bononiense studium* in Italia, ob instituta non uniusmodi egregia atque præclara, celeberrimū. Floruerunt ibi studia fecunditate tanta ingeniorum, ut non viri modo docti, sed & feminæ ingenii laude præstantes, & olim & hodie ad gradum doctoratus, in illo identidem adspirare perhibeantur. Inveniet hanc academiam quisque, a plusquam decem millibus studiosorum olim frequentatam fuisse (d). Huic fecundæ matri, ut corporis sui rudimentum debet Upsaliensis academia, ita varietate multa ingeniorum studiorumque suos hodie fascēs adeo non longe submittere matri suæ, usus ipse rerum pulcherrime testatur. *Pragensis* Bohemorum universitatis laus, quanquam antiquitate, cum nominis duabus non certet: latissime tamen usus illa suos quoque famamque, olim magis quam hodie, per orbem diffudit: viris ex illo Charitum
Pie-

(d) *Morhof. atq; Conring.*

Pieridumque sinu nullo non tempore prodeuntibus, qui ecclesiæ & civitatis fata laute & ambitiose dispensarint. Sufficiat nostrum olim Aboensem episcopum & nomine & re *Magnum Tavastium* nominasse, qui cum *Hermanno Hassiæ Landgravio*, eodem fere tempore vixit Pragæ, & cum togatæ virtutis heroe isto quoque, titulo & corona philosophica ibi condecò ratus fuit.

§. IX.

Jura & privilegia academicis societatibus certa tam docentibus quam discipulis, haud secus atque aliis collegiis, olim tributa esse, & hodie quoque competere, indubie inter omnes constat. Eadem, ut supra foundationem academiæ, a sola derivamus suprema majestate. Illius auspicio auctoritatique dispositio disciplinarum in certas classes, & quæ cum illa, olim magis quam hodie, cohæret docentium existimatio civilis secundum facultates, in solidum debetur. quamvis, ut cetera alia
multa

multa ad rem litterariam pertinentia: ita ordinis hæc quoque series *Papismum* causam sui remotam agnoscat. Et cujus instituti, cum sine sufficienti ratione nil fieri possit, hanc causam subnectit Freinsheimius: *Ne miremur, inquit, si maxime honorarint illum ordinem Pontifices, in quo ipsi honorabantur. is autem Theologorum vocabatur. Juris civilis nulla dum erat notitia, Pontificium obtinebat. hujus ergo professores, jure suo locum proximum nacti. Nec sperni medici poterant. Philosophia, quæ tum erat in usu, nil habebat cur de primatu contenderet. Civilem prudentiam non doceri, papæ intererat. Eandem ob causam jacebant bonæ literæ & studium historicum. Postquam emerfit vera philosophia, jam occupatus erat locus, & secundum legem convivalem sedes incommodiores decernuntur tarde venientibus. Inde vero palmarium, quod academicis hodiernum superest, privilegium honores, gradus, atque præmia conferendi eruditæ virtuti, promanavit. Quando*
 vero

vero & in qua facultate hi honores
 atque gradus primum cōferri cœpe-
 rint, majoris omnino indaginis res
 est, aliis seculo XIII: aliis *Lotharii*
 imperatoris sub regimine, eosdem
 in Gallia præcipue atque Italia pri-
 mum tribui cœpisse contendentibus.
 Illud interim certum est, tantum o-
 lim fuisse studiis & honoribus illis
 æstimium etiam a principibus tribu-
 tum, ut neque facile illustribus per-
 sonis fas fuerit præfecturam aut a-
 liam in republica dignitatem cape-
 fere, nisi generis nobilitatem il-
 li quoque cum nobilitate animi
 & literarum ornamentis istis con-
 junxissent. Inprimis vero in philo-
 sophiæ nominis atque facultatis ho-
 norem illud nullo modo prætermi-
 ttere possumus, quod ante multo,
 quam distributio in classes & facul-
 tes pontificia illa invalesceret, *Phi-*
losophi cognomen toto orbe celebra-
 tissimum fuerit atque antiquissimum,
 neque *Themidos* sacerdotium modo
 nomine & honore isto venerit, ve-
 rum

rum *sacrorum* flamines etiam: testimonium de veritate rei illius ipsis quoque *Russis* perhibentibus, qui de *Svethiæ* rege *Magno Nigro* (nostris *Gmet* dicto:) memorant, quod ad ipsos *PHILOSOPHOS* miserit, qui cum *Basilio A.* Episcopo eorum, super religionis capitibus confingerent (a). Neq; alia facile caussa proferri potest, cur in illo monopolio Christiani ævi antiquissimo literarum, puta *Parisiensis Academiae*, nisi *Philosophus* hodie neque ad magistratum academiae adspirare possit. Philosophiæ professio, ut tantum non sola in academiis viguit olim: ita graduum, promotionum rituum & solemnitatum tantum non omnium primordia sibi vindicat. Prima itaque promotio philosophica facta est *Lutetia* vel *Bononia* (variant de auctoritate istius instituti scriptores, cui præ altera debeatur) anno 1120. Hinc ad theologicam facultatem mos idem *promovendi* profluxit, temporeque *Lombardi Lutetiæ* ceteris ritibus

(a) *Conf. dissertat. de V. reg. p. 77.*

tibus & privilegiis academicis primum accenleri cœpit (b) ita ut potestatem eandem sibi vindicaverit postea quoque theologorum ordo magistros sive doctores in sua facultate creandi: idque seculo, uti constat post natum Salvatorem, XIII. (c)

§. X.

Pæterea, uti non omnes optimis sunt moribus, qui studiis optimis nomina sua dederunt, neque singuli ita se gerunt, ut honore præmiisque digni censeantur; ita imperio & legum disciplina ad obsequiū cives in hac quoque societate adstringuntur. Quale vero sit illud imperium, quod inter academicos jam olim viguit, si interrogaveris, vix aliud, quam quod mixtum fuerit invenies: in illis Europæis saltem Lyceis. Interim non negamus, quin inventæ quoque fuerint Universitates passim, in quibus merum obtinuerit imperium (a).

Ex

(b) Gundling. (c) Conring. cit. lib.

(a) Vindebonensem, Ingolstadiensem, Tubingensem, Gryphisvaldensensem & super omnes alias Germaniæ, antiquissimam ce-

Ex hoc vero imperio exorta est jurisdictio in studiosos, quæ olim fuit penes magistratum politicum, nunc vero tantum non ubique penes ipsos Patres Academicos est. *Nimirum postquam illa à Friderico I. instituta fori optio, propter juventutis, uti videtur, lasciviam, in abusum vertisset, flexa ad præsentem necessitatem Authentica, totam jurisdictionem Doctoribus & Magistris concedere ac adductius regimen instituere convenientius visum fuit: ita ut in posterum non licuerit studentibus aliud sortiri forum, quàm academicum, nisi excidere jure suo, privilegiisq; vellent. cujusce vero in evāgelicis civitatibus vetustissimi moris sanctimoniam, nostro ævo, sublatum ivere nonnulli, qui, exploso vetere fidei dominatu sacro, hoc quoque institutum vetus ad prætorianos curiæ romanæ purpuratos relegatum voluere. Verum*

leberrimamque Heidelbergensem summum vitæ & necis in omnes sibi subiectos jus habere, quod ne principis quidem ipsius auctoritate infringi possit, Hornius auctor est.

rum de his satis. Nos certe in ceteris privilegiis familiam ducere existimamus immunitatem a foro communi isthanc, & quæ eadem non minor est, immunitatem a publicis oneribus. quarum uti prior auctoritatem muneris eximiam patribus ipsis præstat: ita posterior efficit etiam, ut difficillimis reipublicæ temporibus securæ literæ, in spe & silentio suo adolescere queant.

§. XI.

SCholas quæ videamus juxta sedem episcopalem atque cathedram ferre ubique exstructas, non male nos facturos fore censemus, si verbo saltem ejus etiam instituti meminerimus. Mos iste laudabilis initium suum debet ætati & providentiæ *Caroli M.* ejusque filii, cujus jam ante mentionem fecimus, *Ludovici pii*, qui jusserunt ejusmodi scholas, quæ deinde *cathedrales* nuncupari cœperunt, ob generale magis studium & demum amplitudinem dignitatemque, qua hæ præ ceteris pollerent, in omnibus ecclesiarum societatibus: puta

puta abbatiis & episcopatibus condi-
 atque constitui. Quanto vero usui
 hæ ipsæ fuerint nullo non tempore,
 exinde facile colligitur, quod ex il-
 lis, ceu ex eqvo Trojano, frequen-
 ter & assiduo exiverint juvenes pri-
 mum, mox robora sapientum viro-
 rum qui aliis atque aliis reipubl. par-
 tibus usu cum eximio honoreq; præ-
 positi fuerunt. Id quod testatur satis
 superque in ceteris hodiernum *Aboën-
 sis* hæcce schola, quæ a multis re-
 tro seculis nobilissimum, & donec
 pietate atque munificentia GUSTAVI
 M. regis, primum *Gymnastica*, mox *A-
 cademica* societas instauraretur, pro-
 pe unicum *Fenningiæ* aut si mavis *O-
 sterlandiæ* nostræ seminarium fuit.
 Cujus initia licet sint obscuriora no-
 bis: non dubitamus tamen, institu-
 tionem seu potius incrementa & pro-
 pagationē, mirificam illius tribuere
Præsuli illi, cui ceu alteri Josepho cano-
 nicatuū & institutionis literariæ sum-
 mam, ornāmenta tantum non
 omnia, & denique veteris ævi me-
 moriam *Fenningia* debet, MAGNO O.
 TAVASTIO. *Just. Ch. Ep. Ab. p. 72. & 83.*